

NÁPOLYI JOHANNA.

— MÁSODIK KÖZLEMÉNY. —

V.

Nagy Lajos és Johanna. — A nápolyi udvar ármányai.

Lajos királynak mindezekről tudomása volt, de Nápolyból nyert folytonos értesülései alapján tudomása volt arról is, hogy a kivégzettekben a bírák az eddig még büntetlenül maradt főbűnösök vak eszközeit sujták, amint azt Johanna követének adott válaszában kerekén ki is jelenté, kiemelvén különösen azt, hogy maga az a körülmény, hogy Johanna nemcsak hogy azonnal meg nem büntette a királygyilkosokat, de még védelmébe is fogadta, palotájában rejtegette s csakis a fenyegető veszélylyel szemben szánta el magát az egyoldalú igazságszolgáltatásra, világosan tanuskodik arról, hogy neki a gyilkosságban jelentékeny része vala.

E válasz vétele után Johanna maga köré gyűjté vérrokonait, hogy az immár el nem hárítható vész elleni védekezés s hozandó óvrendszabályokról tanácskozzék. Valois Katalin, ki annyi bajnak vala okozója, azon működött, hogy fia: Tarantói Lajos, Johanna ez időbeli kegyencze, jól felfegyverzett sereggel mehessen a királynő védelmére; s hogy az ehhez szükséges pénzt megszerezze, egy gonosz lelkéhez méltó gyalázatos tervet eszelt ki. Tudván azt, hogy D'Artois Károly, Róbert király természetes fia, ki Endre meggyilkoltatásában közvetlenül részt vett s kinek — mint már fentebb említém — a nápolyi néplázadás alkalmával sikerült megmenekülnie, temérdek kincsek birtokában fiával együtt Sz.-Agata várába rejtőzött, erős fegyveres csapattal ostrom alá vette e várat. D'Artois gróf rendkívül meglepetve e nem várt támadás által, levelet intézett Katalinhoz, melyben keserű szemrehányásokkal magyarázatot kért tőle, mint a ki voltaképen az Endre elleni összeesküvésnek értelmi szerzője vala » ... Hát ezt érdemeltem én, mondá, a miért kívánságotat teljesítettem? ... »

Katalin ravasz színleléssel azt válaszolá, hogy ő nem ellenséges szándékkal jött, hanem mindnyájuk élete s szabadsága

érdekében kíván vele titkon értekezni. De tekintettel arra, hogy a gróf köszvényes állapota miatt a várból le nem jöhet, kéri, hogy bocsássa be őt a várba Acciajuoli tanácsos s tíz fegyveres kíséretében. D'Artois gróf, Katalin bűnrészessége, tehát érdek-közössége tudatában, gyanutlanul nyitattá meg a vár kapuját s Bertrám fiát küldé le a ravasz asszony fogadtatására. Mialatt azonban Katalin a fiatal gróffal beszélgetett, katonái tömegesen tódultak be a várba s Bertrámot megkötözték, a csekélyszámú várórséget pedig kard élére hányták. Katalin ezután addig vallatta az öreg grófot, míg föl nem fedezte kincsei rejtélyét, melyeket azonnal birtokába vett; a két d'Artois grófot pedig megölette. Igen valószínű, hogy Katalin nemcsak a kincsek kedvéért tette e lépést, hanem főképen azért, hogy e félelmes büntársait örökre elnémítsa.

A nápolyi krónikások szerint Johanna eleinte nem Tarantói Lajost, hanem tulajdonképen ennek bátyját Róbertet óhajtotta vala férjéül s Valois Katalin e házasságot annak idejében az által igyekezett kierőszakolni, hogy Róbert fiát állandó lakásra a királyi palotába hozta, mi nagy botrányt okozott s magát VI. Kelemen pápát is erélyes főlshólalásra bírta.¹⁾ A pápa egyáltalában ellenezte Johannának valamely rokonával való házasságát s azt óhajtotta, hogy Johanna János normandiai herczegnek, Fülöp francia király fiának nyujtsa kezét, mi által hathatós védelmet biztosíthatott volna magának. Johanna azonban nem fogadta el a pápa tanácsát; de Róbert iránti szerelme is csak mulékony szeszélynek bizonyult s kegyeiben csakhamar öcsce Lajos váltotta őt fel. Valois Katalin természetesen most ez új viszony fejlesztésén fáradozott, s miután a D'Artois gróftól elrabolt kincsek segélyével sikerült Tarantói Lajosnak hadsereget gyűjtenie, Johannával való házassága most már végkép elhatározottatott. Valois Katalinnak ez vala utolsó ténye, s kevéssel e házasság megkötése után vége szakadt bünterhes életének.

VI.

Johanna második házassága. — A magyar betörés előhírei. — VI. Kelemen pápa. — Cola di Rienzo.

Johannának Tarantói Róberttel majd Lajossal tervezett házassága élénk jegyzékváltásra szolgáltatott alkalmat Nagy

¹⁾ Nápolyi követének meghagyta kijelenteni Johannának, hogy „cessante quavis dilatione morosa, faciat et ordinet cum effectu, quod idem princeps dictum castrum exeat, dictus princeps id adimplere cum effectu procuret, exeundo videlicet dictum castrum, illuc non reintraturus quomodo-libet pro habitando ibidem. Camera 65. l.

Lajos s a pápa közt, Lajos erélyesen tiltakozván az ellen, hogy Johanna valamely rokonával egybekeljen.¹⁾ Lajos király egyidejűleg aziránt is tett lépéseket, hogy a kis Martell Károly Erzsébet királynő oltalma alatt Magyarországon neveltesse, követelvén, hogy ennek nagykorúságáig vagy ő vagy öccse István herczeg vezethesse a nápolyi országlást. A csecsemő Martell Károlyt illetőleg VI. Kelemen pápa teljesen méltányolta Nagy Lajos kívánságát,²⁾ de a nápolyi országlást illetőleg tagadó választ adott, Johannát, mint Nápoly jogos birtoklóját, koronájától rövid úton megfoszthatónak nem tartván; Johanna házasságát illetőleg azonban kijelentette, hogy abba csakis érett megfontolás után fogja beleegyezését adni.

E házasság különben, Nagy Lajos tiltakozása ellenére, sőt a pápai beleegyezés mellőztével, melyet csak később sikerült utólagosan kieszközölni, 1347. augusztus 20-án tényleg megkötött.

Igen érdekes Johannának úgy e házasság megkötésekor, mint közvetlenül azután a pápával váltott s kanczellárja, Alife Miklós által híven megőrzött levelezése, mely élénk világot vet Johannának ezen boldognak éppen nem mondható második házasságára, sőt bizonyos tekintetben visszapillantást is enged Johanna bűnös előéletére. Egy kelet nélküli, de mindenesetre 1347-ben kelt levelében Johanna siralmasan panaszolja el a pápának kimondhatatlan szenvedéseit s a durva bánásmódot, melyet a gyakran, különösen az újhold beálltával örülesi rohamokban szenvedő férje, Tarantói Lajos részéről túrníe kell, kit azonkívül érzéki eltompulásról is vádol,³⁾ ki őt gyakran az udvar jelenlétében tetteleg bántalmazza s férjgyilkos s aljas kéjhölgy nevekkel illeti.⁴⁾ Egy másik levelében meggyónja a pápának első férje Endre iránti hidegségét s különösen a kedvesének tartott Caracciolo Henrik s fiának Endre emberei általi megöletése után köztük támadt feszültséget; de egyébben ártatlannak vallja magát. Kéri a pápa tanácsát, mit tevő legyen s mint viselkedjék férje irányában, kit különben forróan szeret s kit rokonai közül mint legméltóbbat férjeül választani jónak látott.⁵⁾

¹⁾ Camera, 75. l.

²⁾ Erre vonatkozó levele 1346. máj. 5-kéről szól.

³⁾ »... quod ex squallore diutini carceris, qui sensualitatem eius hebetare poterit, procedere supponebam...« Camera...

⁴⁾ »... me fuisse viricidam, vilem meretricem, et quod tenebam circa me lenones, qui ad me noctis tempore introducebant viros...« U. o.

⁵⁾ Johanna egyébiránt még egybekelése előtt is több ízben szakított szerelmes rokonával s mint fönjelzett értekezésemben kimutattam, még 1346. ápril 4-ki kelettel visszavonja a csak néhány nappal előbb kiadott rendeletét, melylyel Tarantói Lajost összes hadainak fővezérévé nevezé ki, s meg-

A házassági perpatvarnak azonban csakhamar véget vetnek a Nápoly fölött mind sűrűbben csoportosuló vészföllegek. A hatalmas magyar király közeledésének híre, a nápolyi főurak nagy részének elpártolása, a mindinkább növekedő belzavarok a közös védelem szükségére irányíták a házassafelek figyelmét. Johannának minden reménysege s bizalma még folytonosan VI. Kelemen pápában pontosult össze, ki azonban Nagy Lajossal szemben teljesen tehetetlennek mutatkozott. A pápa VI. Fülöp francia királyhoz is fordult, s megküldvén neki Nagy Lajosnak s Erzsébet királynőnek hozzáintézett tagadó válaszait, mély aggodalmát fejezi ki Johanna védtelen állapota s szorult pénzügyi helyzete fölött, a Róbert király után maradt jelentékeny kincsek a pazar udvartartás s folytonos ünnepségek által fölemésztetvén, úgy hogy most a legsürgősebb hadiköltségekre sincs elegendő pénze.¹⁾ Irt még a pápa Humbert viennei dauphinnek is,²⁾ továbbá Károly római királynak, kire az által vélt hatni, hogy rámutatott ama veszélyre, mely Nagy Lajosnak Cola di Rienzóval, a hírneves római tribunnal való esetleges szövetségéből nemcsak Olaszországra, de a német birodalomra is hárulhatna.³⁾ A florenczi signoriához intézett levelében pedig fenyegető hangot használt, kijelentvén, hogy mindazokat, kik Nápolyt, mint az egyház birtokát megtámadni merészkednének, egyházi átokkal sújtandja, és óva inti a signoriát, nehogy Lajos magyar királynak Nápoly ellen induló hadait bármily támogatásban részesítse.⁴⁾

A pápa ez ügyben Cola di Rienzóhoz is intézett leveleket. Ez a nevezetes férfit, ki a pápáktól elhagyatott s rablók martalékává vált Róma régi dicsőségének s hatalmának visszaállítását tűzte ki céljául, ekkor tájt hatalmának fénypontján állott. Sok olasz város meghódolt neki, sok támogatta s több olasz állammal, mint Florenczczel s Velenczével szövetségi viszonyban állott. Nápolyi Johanna nagy tisztelettel fogadta követeit, a pápa pedig Róma kormányzójául ismeré el.

Hogy Cola di Rienzo Nagy Lajossal is élénk összeköttetésben állott, több fenmaradt oklevél bizonyítja. 1347. aug. 5-iki kelettel ugyanis Cola di Rienzo értesíti VI. Kelemen pápát, hogy Lajos magyar király engedélyt kért tőle, hogy Rómában 1000 lovast fogadhasson, a miért viszont Lajos 500 lovast ígért

tiltja alattvalóinak, hogy neki engedelmeskedjenek, ugyane hó 27-én ismét jóvá tesz mindent s Tarantói Lajost nemcsak fővezérré, de egyszersmind királyi helytartóvá is kinevezi.

¹⁾ E levél 1347. ápr. 30-án kelt. Dipl. Eml. az Anjou-korból. II. 223.

²⁾ U. o. II. 227—229.

³⁾ Dipl. Eml. az Anjouk. II. 251—253.

⁴⁾ U. o. 237—238.

saját költségén fentartani Cola di Rienzo seregében. Ez ajánlatot nem fogadta el, s a pápa 1347. okt. 12-iki kelettel őva inti Cola di Rienzót, nehogy Johanna ellen ellenséges lépésre vetemedjék. Majdnem ugyanegy időben, azaz október 11-ki kelettel Cola di Rienzo tudatja a pápával, hogy Nagy Lajos barátságát s szövetségét ajánlá föl neki, ha csapatainak a római területen való szabad átvonulást enged.¹⁾

Cola di Rienzónak azonban, mint tudva van, vajmi hamar lehanyaglott szerencsecsillaga s még 1348-ban futnia kelle Rómából az őt csak nemrég annyira bálványozó nép haragja elől. Történetünkre tehát s különösen a nápolyi hadjáratra semmi további befolyást nem gyakorolt.

VII.

Nagy Lajos nápolyi hadjárata.

Nagy Lajos Velenczével való háboruja miatt csak két évvel Endre meggyilkoltatása után indíthatta meg nápolyi hadjáratát; bár eddig is élénk összeköttetésben állott a nápolyi királyságban jelentékeny hatalomra vergődött Johanna-ellenes párt főembereivel. Midőn kevéssel a hadjárat megindítása előtt a helyzet kipuhatolása céljából Kont Miklós nádort s Wolfhard Konrádot az abruzzói tartományba küldi. Aquilában, e tartomány székhelyén, a hős Camponesco már Nagy Lajos neve alatt kormányzott; majd Wolfhard Konráddal egyesülten, visszavervén Durazzói Károlyt, rövid idő alatt Chieti, Lanciano, Ortona, Vasto s több más abruzzói város meghódolt a magyar királynak. Továbbá Onorato Gaetani fondüi gróf már ez év (1347) tavaszán fogott fegyvert Nagy Lajos neve alatt, elfoglalta Terracinát, majd Itrit s Gaetát, s ezután saját várába, Traettóba vonult vissza, itt Johanna hadai által megtámadtatván, sikerült neki ezeket győzelmesen visszavernie. Kont s Wolfhard mindenütt nagy lelkesedéssel fogadtattak, s a Magyarországba visszatérő Kont, kihez Pipin János minervinói gróf vezetése alatt egy nápolyi főurakból alakult küldöttség is csatlakozott, jó lélekkel jelentheté királyának, hogy a nápolyi nép tárt karokkal várja őt, tőle remélvén a régóta nélkülözött rendet s biztonságot.

Nagy Lajos 1347. november 3-án indult meg Budáról jól felszerelt hadsereg élén s fényes kísérettel. Friaulba érkezvén, itt egy hat velencei patricziusból álló üdvözlő küldöttség fogadta, mely kijelenté, hogy a signoria a legnagyobb készséggel engedi meg a magyar hadaknak a velencei területen való átvonulását,²⁾

¹⁾ U. o. II. 233—234.

²⁾ U. o. II. 249—250.

s egyúttal védmenetet kért a béke megkötése végett hozzá küldendő követség számára.¹⁾ Nagy Lajosnak felső-olaszországi útja valódi diadalútnak mondható. Páduában Jacopo Carrara paduai herceg által nagy kitüntetésekkel fogadtatott. Veronában Della Scala Albert s Márton 300 lovast bocsátottak rendelkezésére. Innét Ortiglia felé Modenának vevé útját, hol Obizzo estei herceg fogadta. Imola s Faenza megtagadták bebozsátatását, Bolognában azonban a Pepoliak, Forliban az Ordeffak, Riminiben a Malatesták, Folignoban a Cerimatic fogadták őt. Florenz tiz patricziushól álló követséget menesztett elébe, mely Forliban hozzá csatlakozott s kísérte Perugiaig.²⁾ Folignóba érkezvén, ott Muratori szerint a pápai legatus várta ki egyházi átokkal való fenyegetéssel igyekvék őt bosszútervétől eltéríteni. Ez azonban legkevésbé sem zavará Lajost további előnyomulásában s már december első napjaiban a nápolyi királyságban, az abruzzói tartományban találjuk diadalmas serege élén, hol számos főúr csatlakozván hozzá, karácson előestéjén tartá fényes bevonulását Aquilába, az abruzzói tartomány székhelyére. Karácsony ünnepe után, mely alatt tömegesen jöttek a vidék urai hódolatukat kijelenteni a magyar királynak, a hadsereg Solmona ellen indult, melyet rövid ellenállás után be is vett, majd Penne, Pescara városaira került a sor, melyeknek meghódítása után Nagy Lajos Apuliának vette útját.

Johanna, ki férjével a magyar betörés hírére Capua várába zárkózott, csakhamar belátta, hogy sem e vár erőssége, sem népeinek szeretete nem védi őt meg Nagy Lajosnak semmi akadályt nem ismerő diadalmas hadseregétől, örült félelemmel futásban keresett menekülést. Nápolyban hátrahagyott kis csecsemőjével mit sem törődve, 1348. január 14-én néhány hű kegyencze kíséretében egy francia hajóra menekült, mely őt a Provenceba vivé, hová hét napi hajózás után érkezett meg.

De provencei alattvalói csak ép oly ellenséges indulattal viseltettek Johanna iránt, mint a nápolyiak. Endre meggyilkoltatása a Provenceban is nagy felháborodást keltett, s azonkívül annak is hire kelvén, hogy Johannának szándéka a Provencet egy francia tartománnyal cserélni fel, ezt a provenceiak igen zokon vették. A mint tehát Johanna a provencei partokra ért, azonnal elfogták s kíséretével együtt a Roche des Arnolds várába zárták.³⁾

¹⁾ E védmenetet Lajos király Nápolyban állítá ki ily kelettel: Datum Neapoli in nostro regio castro novo die 15-a Februarii sub anno Domini 1348. I. indict. regni nostri Hungarie anno VI. Jerusalem et Sicilie anno 1-o. U. o. II. 262.

²⁾ Giov. Villani XII. CVII. 912.

³⁾ Villani Giov. XII. CXIV. 923.

Tarantói Lajos tartotta magát egy darabig Capua várában, de a tömeges elpártolások s szökések miatt, melyek seregét a magyarok közeledésének hírére mindinkább fogyasztották, csakhamar ő is kénytelen volt lemondani minden további ellenállásról, s szintén Provenceban keresni menedéket, hol sikerült aztán neki a pápa segítségével Johannát a fogságból kiszabadítania.

Nagy Lajos ezalatt Apuliát hatalmába ejtván, január 11-én 6000 lovassal vonult be Beneventóba, majd néhány nap múlva Maddaloniba s innét Aversába. E város lakói attól tartván, hogy Lajos rajtok fogja megboszulni Endre halálát, nagy rettegésben voltak. De Lajos megnyugtatta őket s katonáinak is szigorúan meghagyta, hogy senki vagyonában kárt ne okozzanak. Nagy Lajos hat napig időzött Aversában, mely idő alatt a nápolyi főurak nagy számmal járultak elébe hódolatukkal. Távol vidékekről is számos küldöttség jött hozzá.

A királyi vérbeliek nagy rémületben várták Nápolyban a történeendőket; végre Lajos királynak ama biztosítására, hogy a kiknek Endre meggyilkoltatásában részök nem vala, mitől se tartsanak, eljöttek ők is számos főúr kíséretében meghódolni a győzelmes királynak, névszerint Durazzói Károly, Lajos és Róbert, Tarantói Fülöp s Róbert. Lajos király nagy szívélyességgel fogadta nápolyi rokonait s ebédre is magánál tartóztatta őket. A fényes lakoma alatt, melyben több, Johannától már régebben elpártolt nápolyi főúr is részt vón, eleinte némi feszeség uralkodott. A Lajos párti főurak számba se látszottak venni a velük farkasszemet néző hercegi vendégeket. Nemsokára azonban megindult a kedélyes társalgás s maga Lajos király is, ki nagy önmegtagadással igyekvék elfojtani a kebelében háborgó érzelmeiket, leereszkedő nyájasságával nagyobb közlékenységre bátorítá halálra ijedt rokonait.

Az ebéd végeztével a fényes társaság, a király kíváratára kirándulást tőn Aversa környékére, s mintegy előre megállapított terv szerint, egyenesen a szent Péter kolostora felé tartott, melynek egyik szárnya a királyi család számára vadászkastély gyanánt vala berendezve, hol Endre meggyilkoltatott. Midőn a társaság a kitűzött helyre érkezett s valamennyien lovaikról leszállván, a kastélyba vonultak, Nagy Lajos a gyászos esemény színhelyének látására egyszerre elveszté eddigi önuralmát. Az Endre öcscsét körülfont árulás és meggyilkoltatásának minden egyes részlete eleven képekben tárult izgatott képzelete elé, s visszafojtott haragja, mint vulkán belsejében háborgó tűz, fékezetlenül tört elő. Lajos király kemény szavakkal támadta meg a megrémült hercegeket, kiknek az Endre elleni fondorlatokban

mindnyájuknak részök vala, de különösen Durazzói Károlyt, ki Endre iránt színeelt barátsága révén segíté mind összebb vonni a szerencsétlen áldozat körül szótt háló szálait. Durazzói Károlyra különben azért is haragudott Lajos király, mert erőszakkal vette nőül Máriát, Johanna nővérét, kit nagyatyja, Róbert Károly Lajosnak szánt vala. Ő volt az, ki Johanna hadait vezette a Lajos királynak meghódolt Abruzzók ellen. Reá tehát ki lett mondva a halálos ítélet, mely a haditanács meghallgatása után másnap rajta végre is hajtatott. Durazzói Károly ugyanazon halállal bűnhődött, melynek a szerencsétlen Endre áldozatává lön; s mint Gravina krónikás mondja, halála előtt meggyőnta bűneit »recordatus est confiteri sua delicta.« Tarantói Fülöp, Róbert s Durazzói Lajos és Róbert Visegrádra vitettek fogságba.

Ez igazságszolgáltatás után Nagy Lajos megindult Nápoly felé, hol a számára előkészített fényes diadalkapuk elkerülésével tartá bevonulását. Rövid idő alatt a nápolyi királyság legnevezetesebb városai kitűzték a magyar lobogót s a hivatalos okiratok mindenütt Nagy Lajos intestatiójával adattak ki,¹⁾ a Del Balzo Beltrám andriai gróf vezénylete alatti csekély nápolyi sereg rövid ellenállás után elszéledt, maga Del Balzo pedig szintén Avignonba menekült.

Nagy Lajos tehát immár az egész nápolyi királyság korlátlan urává lön. s valószínűleg állandósítja is vala ottani uralmát, vagy pedig öcscsét ülteti a csecsemő Martell Károly mellé a nápolyi trónra, ha ama borzasztó pestis-járvány, mely akkor tájt Olaszországban oly rettenetes mérvben dühöngött s százezrével szedte áldozatait, Nápolyban is el nem terjed. S midőn ennek pusztító hatásai már a magyar hadseregben is érezhetőkké váltak, Nagy Lajos elhatározá a hazába való visszatérést s miután Nápoly kormányát Laczfíy Istvánra, hátrahagyott hadainak vezényletét pedig Miczbánra, Wolfhard Konrádra s Ulrikra bízá, 1348 második felében Barlettába ment, honnét hajókon a dalmát partok felé evezett. Magával vitte a csecsemő Martell Károlyt is.

Nagy Lajosnak nápolyi tartózkodása alatt kiadott diplomáiból kevés maradt fön. A királyi levéltárnak ez időre vonatkozó része a később visszatért Johanna által teljesen meg lett semmisítve. A fenmaradt oklevelek közül főlemlitem a nápolyi főiskola jövedelmére vonatkozólag II. Károly nápolyi király által engedélyezett adománylevél megerősítő diplomáját, mely 1348. márczius 14-én kelt.²⁾

¹⁾ U. o.

²⁾ U. o. 275—278.

Nápolyban fogadta Nagy Lajos a velencei békekövetséget. Giustiniani Marco, Maurocena Andrea és Gradonico Nicola személyében. E követség Lajosnak Magyarországra való visszatérése, vagy pedig anyjának vagy nejének Apuliába való szállíttatása alkalmára hajókat is bocsátott rendelkezésére a signoria nevében.¹⁾

Igen érdekesek a diplomáciai tárgyalások, melyek Nagy Lajos Nápolyban léte alatt közte s VI. Kelemen pápa közt folytak s melyekre nézve több becses oklevelet találunk az »Anjoukori diplomáciai Emlékek«-ben. A Nagy Lajos által fogságba vetett nápolyi királyi hercegek kiszabadítása érdekében a pápa nemcsak Lajos királyhoz, de István herceghez, Albert ausztriai herceghez, Johanna ausztriai hercegnőhöz, továbbá az esztergomi érsekhez, a pécsi püspökhöz, Pál országbíróhoz s több más magyar országnagyhoz is intézett leveleket.²⁾ Miután Nagy Lajos lépéseket tett a pápánál nápolyi királylyá való megkoronáztatása végett, VI. Kelemen Lajos nápolyi udvarán levő követének, Bertránd bibornoknak utasításban adta kijelenteni, hogy a ki bírósági ítélet nélkül önkényűleg elfoglal valamely birtokot, úgy az egyházi, mint a polgári törvények értelmében elveszti az elfoglalt terület birtokjogát. Módot nyújt azonban a pápa kimutatni az egyház iránti hűségét azzal, hogy az egyházi átokkal sújtott Cola di Rienzótól, ki ez idő szerint a nápolyi királyságban tartózkodott, megvon minden további segélyt s támogatást, sőt egyenesen Avignonba szállíttatja, hogy elvegye megérdemelt büntetését; mit Nagy Lajos természetesen nem cselkedett meg. A bibornok legatus útasítva lőn egyúttal föl hívni Lajos király figyelmét a borzasztó pusztításokra s kegyetlenségekre, melyeket Werner német kapitány csapatja Nagy Lajos nevében a nápolyi királyságban elkövetett.

ÖVÁRY LIPÓT.

¹⁾ U. o. II. 268—271.

²⁾ U. o. II. 279—280.